

mint kloroformtól elbódulunk, de valódi vigasztalást, komoly segítséget nem kapunk, életünket még rejtélyesebbé teszi, egyik nyugtalanságból a másikba, egyik megoldhatatlan kérdéstől a másikig hajszol. Szeretnénk, óh mennyi mindent szeretnénk még (Isten nélkül!) és mindenhol csak rejtőzködő ellenségre bukkanunk; úgy látszik ránk leselkedik, hogy azután triumfálva ránk rohanjon: most már törbe estél, enyém vagy! S amikor úgy gondoljuk, hogy az egyik ellenségtől megszabadultunk, akkor a másik karjai közé rohanunk; itt megszabadulunk, ott megbilincselnek, itt megoldásra találunk, ott a dolgok még jobban összebonyolódnak. Éppenúgy, amint azt Ámos próféta megrázó igazsággal írja: „mintha valaki oroszlán elől szaladna, és medve bukkanna rá; vagy pedig bemenne a házba és kezét a falhoz támasztaná, és kígyó marná meg.” Ismételjük tehát: minél komolyabban és bűzgöbben folytatjuk dolgainkat (Isten nélkül!), annál ádázabbul kell védekeznünk és minél inkább szeretnénk börtönünk falán rést ütni (Isten nélkül!), annál biztosabban esünk martalékaul az ellenségnek, annyira, hogy gyakran azokat a gondtalanokat, felületeseket és közömbösöket szeretnők magasztalni, akiknek semmi sem esik nehezükre, mert semmit sem élnek át. Igen, ha lehetne zavartalanul élni a között a sok láthatatlan vadállat között, melyek között élünk; ha nem ez lenne a legnagyobb csalás és bárgyúság, amivel magunkat megcsalhatjuk! Látjátok, ezek a „fejedelemségek és hatalmasságok“, melyek ellenünk vannak abban a világban, amelyik csak az emberé és nem az Istené! De ez a világ nincs többet; ez volt. *Mikor?* Akkor, amikor Krisztus még nem harcolt és nem győzött. *Hol?* Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadása előtt! Halljátok a husvétii üzenetet: ez a világ nincs többé! Új világ támadott, mint az első teremtetési napon! A régiek elmúltak!

Krisztus lefegyverezte a fejedelemségeket és hatalmasságokat, őket bátran mutogatta, diadalt vevén rajtok önmaga által. Mit tett hát, hogy az ember ellenségét legyőzze és szolgálatába állítsa? Látszólag semmit. Sem a jót, sem a rosszat nem állította az ember elé. Nem alapított iskolát felvilágosításukra és nevelésükre. Nem volt sem reformátor, sem forradalmár. Nem ünnepelte a hitet a hitetlenséggel szemben, annál kevésbé az egyházat az egyháziatlansággal szemben. Nem rágódott kérdéseken és nem hozott új elmés megoldásokat. Nem terjesztette

a „természetszerinti“ életbölcsséget, nem prédikált világbékét, nem alapított új vallást és mégis mindezeknél *többet* tett. Csak *valamiről* tudott és valamit akart, de ez a *valami*: minden volt. *Egy* szót hirdetett: *Istent!* *Egy* hatalomról tudott, és egyet használt: az Isten hatalmát. *Egy* dologra várt élet és jövő száma: az *Isten tettére*. Csak *egy* kulcsról tudott a világ rejtélyes bezárt ajtójához. Egyet akart, egyben hitt, egyet cselekedett. Jézusnál éppen ez a szó, ez a hatalom, ez a reménység volt új: *Isten*. Átható tekintettel látta, amit mi nem látunk, azt, hogy Isten az ember világának csakugyan új Isten, nem a régismert, megszokott Isten. Mi mindenre gondoltunk, de Istenre nem. Mindenről beszéltünk, Istenről hallgattunk. Mindent megpróbáltunk és megtettünk, de Istenben még nem hittünk. A Jézusé éppen ez az új, élő Isten volt, aki úgy hiányzik a világnak, akiről olyan kevés sejtelmünk van. Mózes és a próféták vágytak Isten után, tisztelték őt, engedelmeskedtek neki. Jézus bírta őt. Isten volt Benne. Atyjának nevezhette, s magát az Atya Fiának. Csak ezzel az egyel — Istennel — indult küzdelembe az ember legfélelmesebb ellenségével. De mit mondok? „Félelmes“? Csak nekünk félelmes, Istennek semmi sem az. Isten nem fél. Jézus már akkor győzött, amikor elindult erre a küzdelemre „Jeruzsálem felé“, mert ez az ügy Isten ügye volt. Jézus éppen *ebben* volt más, mint annyi más jó, nemes, derék ember, kik rajta kívül éltek: nem komolykodó, nem ünnepélyeskedő, nem buzgólkodó, nem dühös és izgatott, nem pártoskodó és ellenségeskedő, jóllehet a mi embervilágunk minden fejedelemsége és hatalmassága ellene támadott; még akkor sem az, amikor az ellenség láttára a világ bajaiért szenvedett fájdalma csaknem széttépi, — gondoljatok az utolsó estére a Getsemané kertben Judás jelenlétében, hogy beszél balga tanítványaival és hogy tárja fel előttük szívé! Ennek csak *egy* magyarázata van: az, hogy ő Istenért harcolt; csak *egy célért* dolgozott: Isten érvényesüléséért, Isten uralmáért és országáért. Aki ezért a célért harcol, *övé* a győzelem már előre. Annak nem kell komolyan vennie a fejedelemségeket és hatalmasságokat. Ezek csak akkor válnak komolyakká, ha nem veszik komolyan az Istent. Ha van Isten, akkor a jó nem nehéz és a gonosz nem ijesztő. Ha van Isten, akkor a bűn nincs kárhoztatva, hanem megborcsátva. Ha van Isten, mi akkor és mit tehet a mammon, a lélekgyilkos? Ha van Isten, mi akkor a „tapasztalat“; mik azok